

Kúria
í t é l e t e

Az ügy száma: Bt.II.809/2024/8.
A határozat szintje: törvényességi jogorvoslat
A tanács tagjai: Dr. Somogyi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Demeter Zsuzsanna, előadó bíró
Dr. Harangozó Attila, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró
Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2024. október 17.
Az ügy tárgya: jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezése és büntetés kiszabása
Terhelt (ek): ...
Első fok: Bonyhádi Járásbíróság, Bpk.155/2019/5., ítélet, tárgyalás,
2019. október 17., jogerő napja: 2019. október 17.
Az indítvány előterjesztője: a legfőbb ügyész
Az indítvány iránya: a törvénysértés megállapítása

Rendelkező rész

A Kúria a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezése és büntetés kiszabása iránt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványt elbírálva megállapítja, hogy a Bonyhádi Járásbíróság Bpk.155/2019/5. számú ítélete törvénysértő.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 21.000 (huszonegyezer) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A Kúria ítélete ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

[1] **I.** A Bonyhádi Járásbíróság a 2019. október 17. napján meghozott Bpk.155/2019/5. számú ítéletével a Bonyhádi Járásbíróság Fk.73/2016/26. számú ítéletének kilencven óra jóvátételi munka elvégzését előíró rendelkezését hatályon kívül helyezte és a terheltet hatvan óra szakképzettséget nem igénylő fizikai munkakörben letöltendő közérdekű munkára ítélte azzal, hogy ha a munkakötelezettségének önként nem tesz eleget, a közérdekű munkát vagy annak hátralévő részét fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

[2] Az ítélet – miután sem a jelen lévő ügyész, sem a terhelt fellebbezést nem jelentett be – a kihirdetését követően elsőfokon, nyomban jogerőre emelkedett.

[3] **II.** 1. A legfőbb ügyész Fk.Bf.471/2024. szám alatt a Bonyhádi Járásbíróság Bpk.155/2019/5. számú ítélete ellen jogorvoslati indítványt terjesztett elő a törvényesség érdekében, a Be. 667. § (1) bekezdése alapján és indítványozta, hogy a Kúria állapítsa meg, miszerint a járásbíróság ítélete törvénysértő.

[4] Indítványa szerint a 2000. ... napján született terhelt, a terhére rótt bűncselekmények elkövetése idején – 2016. január hónapban – nem töltötte be a tizennyolcadik életévét, ezért a Btk. 105. § (1) bekezdése alapján fiatalkorú volt. Ennek megfelelően az alapügyben az elítélésére a fiatalkorúakra irányadó külön anyagi és eljárásjogi szabályok alkalmazásával került sor, és – az anyagi jogi szabályokból következően – a terhelt fiatalkorúnak minősült a vele szemben, a jóvátételi munka nem igazolt elvégzése miatt lefolytatott különleges eljárásban is, annak ellenére, hogy abban az időben a tizennyolcadik életévét már betöltötte. A különleges eljárásban azonban a fiatalkorú terhelt védelmében védő nem járt el a tárgyaláson, noha azon a védő részvétele a Be. 682. § (1) bekezdésére, a 434. §-ára és a 837. § (1) bekezdésére figyelemmel kötelező volt.

[5] Mindezek alapján – mivel a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező – a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés és erre tekintettel a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában írt felülvizsgálati ok valósult meg. Utalt rá, hogy miután azonban az ezen eljárási szabálysértés okán a Tolna Megyei Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt a Kúria a 2020. szeptember 7. napján meghozott Bfv.II.451/2020/8. számú végzésével törvény által kizárt indítványként elutasította, a törvénysértő határozat kifogásolására a rendkívüli jogorvoslatok közül kizárólag a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati eljárásban nyílik lehetőség.

[6] 2. A terhelt védője a törvényesség érdekében előterjesztett indítványra tett írásbeli észrevételében az indítványban foglalt álláspontot osztva, az enyhébb büntetést kiszabó határozat meghozatala érdekében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljárási bíróság új eljárás lefolytatására utasítását indítványozta azzal, hogy a védő jelenléte nélkül lefolytatott eljárásban a terhelt védelemhez fűződő joga jelentősen csorbult, annak reparálása csak új eljárásban valósulhat meg.

[7] **III.** A legfőbb ügyész törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslati indítványa – az alábbiak szerint – alapos.

[8] 1. A Be. 667. § (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be a bíróság törvénysértő jogerős ügydöntő határozata és végleges, nem ügydöntő végzése ellen. E rendkívüli jogorvoslat az olyan törvénysértések megállapítására és részbeni korrekciójára ad lehetőséget, amelyek esetében más jogorvoslatnak már nincs helye. Így a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslatot kizárja, ha a törvénysértés perújítás, felülvizsgálat vagy egyszerűsített felülvizsgálati eljárás útján orvosolható [Be. 667. § (2) bekezdés b) pont].

[9] A rendkívüli jogorvoslatként szabályozott eljárások közül a felülvizsgálat és a perújítás tárgya kizárólag, míg az egyszerűsített felülvizsgálatnak az eljárást megszüntető

végzés mellett a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata lehet [Be. 648. §; Be. 637. § (1) bekezdés; 671. § és 672. § (2) bekezdés].

[10] A felülvizsgálat a Be. 649. §-ában taxatív megjelölt anyagi és eljárásjogi okok alapján a jogerős ítélet jogi, a perújítás a Be. 637. § (1) bekezdésében meghatározott okok alapján a tényhibái javításának eszköze, míg egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának akkor van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett egyes, a törvényben pontosan meghatározott kérdésekről (Be. 671. §).

[11] A jelen esetben a legfőbb ügyész a törvényességi jogorvoslati indítványában eljárási szabálysértésre hivatkozott, ami perújítás vagy egyszerűsített felülvizsgálat során fogalmilag nem orvosolható, ellenben a Be. 649. § (2) bekezdés d) pont második fordulata és a Be. 608. § (1) bekezdés d) pont alapján rendkívüli jogorvoslatként felülvizsgálati eljárásban érdemben felülvizsgálatot alapozna meg.

[12] Ugyanakkor ténykérdés, hogy a Tolna Megyei Főügyészség által BF.B.398/2019/3. szám alatt ezen eljárási szabálysértés miatt előterjesztett felülvizsgálati indítványt a Kúria a 2020. szeptember 7. napján meghozott Bfv.II.451/2020/8. számú végzésével – mint törvényben kizárt indítványt – elutasította, azon indokból, miszerint a jóvátételi munka esetén különleges eljárásban meghozott ítélet nem ügydöntő határozat, és így felülvizsgálatára tárgyi okból – a felülvizsgálatnak a Be. 648. §-ában írt tárgyi feltétele hiányában – nincs törvényes lehetőség.

[13] A legfőbb ügyész által megjelölt eljárási szabálysértés ezért jelen ügyben kizárólag a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslatban vizsgálható, így e rendkívüli jogorvoslatnak a legfőbb ügyész indítványa alapján helye van.

[14] 2. A rendelkezésre álló ügyiratok alapján az állapítható meg, hogy a Bonyhádi Járásbíróság fiatalkorú terheltet a 2017. május 18. napján jogerőre emelkedett Fk.73/2016/26. számú ítéletével a 2016. január elején elkövetett, a Btk. 370. § (1) bekezdésébe ütköző, a (2) bekezdés b) pont bf) alpontja szerint minősülő tártettesként elkövetett lopás vétsége és a Btk. 370. § (1) bekezdésébe ütköző, a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő tártettesként elkövetett lopás vétsége miatt kilencven óra jóvátételi munkára ítélte, egyúttal a jóvátételi munka elvégzésének igazolásáig, de legfeljebb 1 évig elrendelte a terhelt pártfogó felügyeletét.

[15] A Bonyhádi Járásbíróság 2018. július 9. napján jogerős Fk.73/2016/41. számú végzésével a jóvátételi munka elvégzése igazolásának határidejét 2019. május 5. napjáig meghosszabbította.

[16] Az ügyészség a kormányhivatal értesítése alapján, miszerint a terhelt a törvényes határidőben a jóvátételi munkát nem igazolta, a járásbíróságnál indítványt tett a Be. 842. § (1) bekezdés a) pontja szerinti különleges eljárás keretében az intézkedés alkalmazását előíró ítéletnek a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezése hatályon kívül helyezése és a terhelt közérdekű munka büntetésre ítélté végett.

[17] Az ügyben a Bonyhádi Járásbíróság a 2019. október 17. napjára kitűzött tárgyalásra kizárólag a terheltet idézte és az ügyészséget értesítette. A kitűzött tárgyalást az ügyész, valamint a szabályszerű idézésre megjelent terhelt jelenlétével megtartotta, a jóvátételi munka elvégzése megfelelő igazolásának elmulasztására bizonyítást vett fel, majd meghozta és kihirdette a Bpk.155/2019/5. számú ítéletét, amelyben a Bonyhádi Járásbíróság Fk.73/2016/26. számú ítéletének kilencven óra jóvátételi munka elvégzését előíró rendelkezését hatályon kívül helyezte és a terheltet hatvan óra szakképzettséget nem igénylő fizikai munkakörben letöltendő közérdekű munkára ítélte. Az ítéletet a jelen lévő ügyész és a

terhelt egyaránt tudomásul vette, az elsőfokú bíróság pedig az ítélet jogerőre emelkedését megállapította.

[18] A Be. Huszonegyedik Részében szabályozott különleges eljárások közé az alapügy jogerős befejezését követő új tényre figyelemmel felmerülő, az anyagi jogi szabályokhoz kapcsolódó, de büntetőeljárásra tartozó eljárások tartoznak, olyan kérdés eldöntésére hivatottak, amelyek az alapeljárásban fel sem merülhettek.

[19] A Be. 837. §. (1) bekezdése alapján mindazon eljárási kérdésekben, amelyek tekintetében a Huszonegyedik Rész általános, valamint az egyes különleges eljárásokra vonatkozó rendelkezései között nincs eltérő szabályozás, a Be. egyéb szabályai eltérés nélkül irányadók.

[20] A különleges eljárások általános, a Be. más rendelkezéseitől eltérő eljárási szabályait a Be. 837. § (1) bekezdése, míg az eljárás jóvátételi munka esetén különleges eljárás speciális szabályait a Be. 842. §-a tartalmazza.

[21] A Be. 842. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdés első fordulata szerint az alapügyben elsőfokon eljáró bíróság hivatalból vagy az ügyészség indítványára nyilvános ülés vagy tárgyalás alapján ítélettel határoz a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezéséről és büntetés kiszabásáról, ha az elítélt a jóvátételi munka elvégzését nem igazolta, vagy a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegte.

[22] A Be. mindemellett külön eljárásként szabályozza a fiatalkorú elleni büntetőeljárást (Be. XCV. Fejezet)

[23] A Be. 676. §-a szerint a fiatalkorú terhelt elleni büntetőeljárásban a Be. rendelkezéseit a XCV. Fejezetében foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Be. 678. § (1) bekezdése alapján fiatalkorú elleni büntetőeljárásnak azzal szemben van helye, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem. A törvény az elkövetéskori életkort veszi alapul, ezért a Be. XCV. Fejezetének rendelkezéseit akkor is alkalmazni kell, ha a terhelt időközben a tizennyolcadik életévét betöltötte.

[24] A Be. 44. § g) pontja szerint a büntetőeljárásban a védő részvétele akkor is kötelező, ha arról a törvény külön rendelkezik. A Be. 682. § (1) bekezdése alapján a fiatalkorú elleni eljárásban védő részvétele kötelező.

[25] A Be. 434. §-a szerint, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tárgyaláson a védő jelenléte kötelező, ha a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező.

[26] A terhelt 2000. ... napján született, a terhére rótt bűncselekményeket – a jogerős ítélet szerint – 2016. január elején követte el. Ekként a Btk. 105. § (1) bekezdése értelmében – miután a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem – fiatalkorúnak minősül.

[27] A jóvátételi munka végzését előíró rendelkezés hatályon kívül helyezése és büntetés kiszabása iránt indított különleges eljárás a terhelt fiatalkorban elkövetett bűncselekményeivel kapcsolatos, így a fiatalkorú elleni büntetőeljárásra vonatkozó XCV. Fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni a különleges eljárások tekintetében a Huszonegyedik Részben megállapított eltérésekkel.

[28] A védőnek a fiatalkorú elleni eljárásban való kötelező részvételét előíró szabálytól eltérő rendelkezést a Be.-nek sem a különleges eljárások általános szabályait összefoglaló 837. §-a, sem az eljárás jóvátételi munka esetén különleges eljárásra vonatkozó 842. §-a nem tartalmaz. Következésképpen a fiatalkorban elkövetett bűncselekmények miatt elrendelt jóvátételi munka helyett büntetés kiszabása végett indított különleges eljárásban a védő részvétele akkor is kötelező, ha időközben a terhelt a tizennyolcadik életévét már betöltötte.

[29] Jelen ügyben azonban a bíróság a különleges eljárás során kitűzött tárgyaláson védő részvételéről nem gondoskodott, a jóvátételi munka végzését előíró rendelkezést hatályon kívül helyező és büntetést kiszabó jogerős ítéletét védő jelenléte nélkül tartott tárgyaláson hozta meg (Bpk.155/2019/5. számú tárgyalási jegyzőkönyv).

[30] A Be. 608. § (1) bekezdés d) pontja szerint a másodfokú bíróság nem ügyszózat végzésével hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, ha a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében kötelező. A rendelkezés olyan eljárási szabálysértés, amely megvalósulása esetén a törvény – rendes jogorvoslatban és a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslati eljárásában – mérlegelés nélkül kötelezővé teszi a jogorvoslattal támadott határozat hatályon kívül helyezését. A feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető ok ugyanis az eljárás olyan súlyos hibája, amely az ítélet érdemi felülbírálatnak akadályát képezi.

[31] A jelen ügyben a bíróság a tárgyalást pedig olyan személy távollétében tartotta meg, akinek a jelenléte a törvény értelmében a különleges eljárásban is kötelező [Be. 837. § (1) bekezdés, 434. §, 682. §], ezzel pedig a bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető okot megvalósította. A súlyosan törvényt sértő eljárásban meghozott jogerős ügyszózat határozat pedig nyilvánvalóan és teljes egészében törvényes sem lehet.

[32] A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati eljárás tekintetében a törvény nem határozza meg a törvényt sértés mibenlétét, vagyis azt, hogy annak megállapítására anyagi, vagy eljárásjogi ok adhat-e alapot, a Kúria gyakorlata pedig következetes abban, hogy eljárásjogi kérdést érintő kérdésekben is határoz {Bt.I.130/2012/3.; Bt.III.24/2016/4.; Bt.I.1.357/2018/6. (EBH 2019.B.21. [40] és [41] bekezdés)}.

[33] A kifejtettek alapján a Kúria – a Be. 668. § (1) bekezdés második mondata alapján főszabály szerint tanácsulésen, a Be. 668. § (1) bekezdés első mondata szerinti összetételben eljárva – a legfőbb ügyész törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványát alaposnak találta, és a Be. 669. § (1) bekezdés első fordulatainak megfelelően, a Be. 669. § (3) bekezdése alapján megállapította, hogy a bíróság feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárásban meghozott ítélete törvényt sértő.

[34] A Kúria a törvényt sértés megállapítása esetén, annak deklarálása mellett csak kivételes esetben hozhat a jogerős határozatot megváltoztató, a terheltre kiható rendelkezést. Ilyen – a törvényben taxatív módon meghatározott – kivételes döntés a terhelt felmentése, a kényszergyógykezelés mellőzése, az eljárás megszüntetése, enyhébb büntetés kiszabása, vagy enyhébb intézkedés alkalmazása. Ha ezen döntések meghozatalára valamilyen okból nincs lehetősége, a Kúria ilyen határozat meghozatala érdekében a sérelmezett határozatot hatályon kívül helyezheti, és szükség esetén az eljárást bíróságot új eljárásra utasíthatja. A Be. 669. § (2) és (3) bekezdésének normaszövege alapján a szabályozás egyértelmű; a törvényt sértés megállapítása önmagában még akkor sem teremt alapot a jogerős határozat hatályon kívül helyezésére, ha az súlyos – akár feltétlen eljárási – szabálysértéssel terhelt eljárásban született.

[35] A törvényalkotó e rendkívüli jogorvoslatot még a korábban – 2018. június 30. napjáig – hatályban volt eljárási kódex, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény idején, kifejezetten hézagpótló céllal alkotta meg, melyet a felülvizsgálattal már nem érinthető, de a jogegységi eljárással még nem orvosolható törvényt sértések deklaratív jellegű orvoslására kívánt felhasználni. Amint ezen jogintézmény beiktatásának miniszteri indoklásában a jogalkotó, szándékának megfelelően rögzítette is, a törvényesség érdekében emelhető jogorvoslat nem a jogerős határozatok törvényt sértő jellegének orvoslására szolgál, hanem arra, hogy a joggyakorlat számára jogegységi funkciókat lásson el azzal, hogy a törvényt sértő

határozatok megtámadására ugyan lehetőséget ad, de orvoslásukra nem. E jogintézmény célja tehát nem a reparálás.

[36] A rendkívüli jogorvoslat alapján hozható határozat tehát főszabályként csak a törvénysértés megállapítására szorítkozhat. A jogerős ítélet terheltre kiható megváltoztatásának kizárólag a terhelt felmentése, kényszergyógykezelésének mellőzése, az eljárás megszüntetése, enyhébb büntetés kiszabása vagy enyhébb intézkedés alkalmazása esetén van helye és a hatályon kívül helyezés is célhoz kötött; arra csak a fent nevesített határozatoknak a megismételt eljárásban való meghozatala érdekében kerülhet sor [Be. 669. § (2) bekezdés]. Ennek pedig az a feltétele, hogy a támadott határozatban a bűnösség megállapítása, a kényszergyógykezelés elrendelése, a büntetés kiszabása vagy az intézkedés alkalmazása hordozza magában azt a törvénysértést, amit a megismételt eljárásban ki kell küszöbölni. Jelen esetben azonban erről nincs szó, hiszen a kiszabott hatvan óra közérdekű munka büntetés nem törvénysértő, azt sem az indítvány, sem a védő nem állította.

[37] Jelen ügyben, a legfőbb ügyész diszkrecionális jogkörébe tartozó rendkívüli jogorvoslatban az indítvány kizárólag az eljárásjogi szabálysértésben álló törvénysértés megállapítását célozta, a különleges eljárásban kiszabott büntetést támadás nem érte, így – ebbéli törvénysértés hiányában – ok sincs a jogkövetkezmény vizsgálatára, ekként az enyhébb büntetés kiszabására vagy ennek érdekében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére – amelyre a terhelt védője észrevételében hivatkozott – nem kerülhet sor. A határozat kizárólag deklarálja, hogy jóvátételi munka esetén a különleges eljárás lefolytatása fiatalok terhelte szemben, védő részvétele nélkül törvénysértő.

[38] 3. A Kúria a törvényességi jogorvoslati eljárásban a terhelt részére védőt rendelt, aki a törvényességi jogorvoslati indítványra írásbeli észrevételt tett.

[39] A Kúria más rendkívüli jogorvoslat, a felülvizsgálati eljárással összefüggésben korábbi határozatában már rámutatott arra, hogy a kirendelt védőt tevékenységéért a felülvizsgálati eljárásban díjazás illeti meg akkor is, ha a Kúria az ügyben nyilvános ülést nem tart [Kúria Bfv.I.1.323/2018/20. (BH 2019.217.III.)].

[40] A Kúria ezért a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványra érdemi észrevételt előterjesztő kirendelt védő részére a pártfogó ügyvéd, az ügygondnok és a kirendelt védő részére megállapítható díjról szóló 32/2017. (XII. 27.) IM rendelet 1. § (3) bekezdésére figyelemmel, a 7. § (3) bekezdése szerint állapította meg a kirendelt védőnek járó díjat.

[41] Az ennek folytán felmerült bűnügyi költség viseléséről a Kúria a Be. 669. § (4) bekezdése alapján rendelkezett.

[42] **IV.** A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat elbírálása során meghozott ítélet ellen a Be. 6. § (4) bekezdése szerint nincs helye fellebbezésnek. Az ítélet felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont harmadik fordulata zárja ki.

Budapest, 2024. október 17.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró